

Chương trình Bảo tồn rùa châu Á Tổ chức Indo - Myanmar Conservation

Indo-Myanmar
Conservation

Bảo vệ tương lai để nhìn thấy ngày mai

Liên tục cập nhật

Để theo dõi những thông tin mới nhất về công tác bảo tồn rùa cạn và rùa nước ngọt Việt Nam, hãy ghé thăm website: www.asianturtleprogram.org

Các cán bộ ATP – từng là cựu học viên của khóa đào tạo kỹ năng nghiên cứu thực địa các loài rùa cạn và rùa nước ngọt – Nguyễn Thành Luân (trái) và Võ Sĩ Lam (phải) đang xác định vị trí của một trong hai cá thể rùa được gắn thiết bị phát sóng vô tuyến. Ảnh: Grover Brown – ATP.

Nghiên cứu đặc điểm sinh thái và tập tính di chuyển sử dụng phương pháp radio tracking cho loài rùa nguy cấp ở miền Trung Việt Nam

Từ ngày 21 đến ngày 27 tháng 01 năm 2013, các cán bộ dự án bảo tồn rùa Trung bộ thuộc Chương trình bảo tồn rùa châu Á, đã tiến hành đặt bẫy rùa nước tại địa bàn huyện Bình Sơn, tỉnh Quảng Ngãi, miền Trung Việt Nam – khu vực dự kiến xây dựng Khu bảo vệ sinh cảnh loài (SHCA) cho loài rùa Trung bộ (*Mauremys annamensis*) cực kỳ nguy cấp và quý hiếm. Đây cũng chính là khu vực mà Chi cục Kiểm lâm tỉnh Quảng Ngãi quy hoạch cho công tác xây dựng khu bảo tồn cho loài rùa Trung bộ trên địa bàn tỉnh. Cho đến thời điểm hiện tại, chưa có báo cáo nào ghi nhận sự xuất hiện của rùa Trung bộ trong bất kỳ khu bảo tồn nào của Việt Nam. Do có phân bố tại những khu vực ngập nước thuộc đồng bằng duyên hải miền Trung, loài hiện đang phải đối mặt với nguy cơ tuyệt chủng lớn khi sinh cảnh tự

nhien của chúng bị chuyển đổi thành đất trồng lúa. Bên cạnh đó, rùa Trung bộ cũng đang bị săn bắt ráo riết ngoài tự nhiên do có giá trị cao trong các vụ buôn bán trái phép.

Mặc dù trong thời gian đặt bẫy đoàn khảo sát không ghi nhận được bất kỳ cá thể rùa Trung bộ nào, tuy nhiên, một tuần trước đó, một người dân địa phương đã bắt được một cá thể rùa Trung bộ cái ở độ tuổi trưởng thành. Đối với nhóm nghiên cứu, sự xuất hiện của cá thể rùa Trung bộ tại nhà người dân địa phương mang đến những cảm xúc trái ngược. Vui vì sự xuất hiện của cá thể rùa này cho thấy sự tồn tại của một quần thể nhỏ rùa Trung bộ tại khu vực này. Tuy nhiên thông tin này cũng minh chứng cho một thực tế đáng buồn là rùa

Trung bộ, tuy được pháp luật bảo vệ, vẫn bị săn bắt trái phép.

Đoàn khảo sát trong tháng 1/2013 có sự tham gia của Nguyễn Thành Luân và Võ Sĩ Lam, hai cựu học viên của khóa đào tạo kỹ năng nghiên cứu thực địa về các loài rùa cạn và nước ngọt được ATP tổ chức vào tháng 3 năm 2012, và một tình nguyện viên người Mỹ, Grover Brown III, đã thu được những kết quả khả quan. Chỉ trong khoảng thời gian 3 ngày, 3 cá thể rùa cổ sọc nguy cấp (*Mauremys sinensis*) đã bị dính bẫy. Rùa cổ sọc là loài có quan hệ họ hàng với rùa Trung bộ, có chung khu vực phân bố là các khu vực ngập nước và con lai giữa chúng cũng đã được ghi nhận tại cộng đồng địa phương. Nhóm nghiên cứu đã lấy mẫu gen của các cá thể để phân tích. Đồng thời, các cá thể rùa được đánh dấu tại phần rìa trước của mai để có thể dễ dàng phân biệt trong trường hợp chúng bị bắt lại. Hai trong số ba cá thể bị bắt đạt kích thước đủ lớn để gắn thiết bị phát sóng vô tuyến lên mai (trọng lượng của thiết bị là 35g, nhỏ hơn 10% khối lượng cá thể rùa) phục vụ mục đích theo dõi vị trí và nghiên cứu về đặc điểm sinh thái và tập tính di chuyển của các cá thể này trong 12 tháng tiếp theo.

Quá trình theo dõi các cá thể rùa sẽ cho phép nhóm nghiên cứu hiểu rõ hơn về các tiểu sinh cảnh được rùa sử dụng trong tình trạng các tiểu sinh cảnh này bị chia cắt và phân mảnh. Kết quả nghiên cứu đặc điểm sinh thái trên sẽ tạo lập cơ sở khoa học quan trọng cho các nghiên cứu và quy hoạch bảo tồn trong tương lai. Cho đến thời điểm hiện tại, sau một vài tuần theo dõi, những cá thể rùa cổ sọc bán trưởng thành có tập tính gần giống với loài rùa đầm lầy Bắc Mỹ (*Glyptemys muhlenbergii*) khi chúng thường xuyên sử dụng các vũng lầy và suối thay cho các hồ lớn ở gần. Thậm chí chỉ sau một vài tuần tiến hành theo dõi bằng sóng vô tuyến, đội đã thu nhận được một thông tin khá thú vị. Trong thời gian một tuần (từ ngày 01 đến ngày 08 tháng 02 năm 2013), cá thể rùa cái nhỏ đã di chuyển khoảng 500m (theo đường chim bay, khoảng cách di chuyển thực tế có thể xa hơn) xuôi theo một bờ kè dốc vào khu vực ruộng lúa. Ban đầu, nhóm nghiên cứu nghĩ rằng tín hiệu của cá thể đến từ một ngôi làng gần đó và lo lắng cho số phận của cá thể này. Rất may mắn, lần này trường hợp xấu đó đã không xảy ra. Nhóm nghiên cứu đang rất hào hứng và sẽ tiếp tục theo dõi quá trình di chuyển của những cá thể rùa cực kỳ hiếu động này.

Một thông tin lý thú về lịch sử tự nhiên được rút ra từ hoạt động đặt bẫy là, tại khu vực này, cả hai loài rùa, Trung bộ và cổ sọc, cùng song song tồn tại. Điều này có nghĩa là cá thể con lai *Mauremys* bị bắt bởi người dân khi hút cạn nước ở một ao nhỏ vào tháng 5 năm 2012 là bằng chứng tự nhiên cho sự nhân giống giữa hai loài. Điều này dẫn tới một số câu hỏi thú vị về tiến hóa và sự phát sinh loài của các loài tương đồng, có cùng khu vực phân bố.

Cá thể rùa đầu tiên bắt được trong đợt đặt bẫy vào tháng 01 năm 2013. Cá thể rùa cổ sọc (*Mauremys sinensis*) quá nhỏ (55g) để gắn thiết bị phát sóng, nên đã được đánh dấu và thả lại. Ảnh: Grover Brown – ATP.

Từ trái sang phải: Nguyễn Thành Luân, Grover Brown và Phạm Thị Thu Hiền đang tiến hành gắn thiết bị phát sóng vô tuyến cho một cá thể rùa cổ sọc. Đây là một phần trong nghiên cứu vô tuyến điện từ xa để quan sát tập tính di chuyển và sinh cảnh của loài. Ảnh: Võ Sĩ Lam.

Một người dân địa phương tình cờ bắt gặp một cá thể rùa Trung bộ cái (*Mauremys annamensis*) ở hồ Hồ Sao, xã Bình Minh, huyện Bình Sơn, tỉnh Quảng Ngãi trong tháng 1 năm 2013. Tuy nhiên, mặc dù được bảo vệ bởi pháp luật, người này vẫn nuôi cá thể này làm cảnh. Ảnh: Nguyễn Thành Luân

ATP mong muốn tiếp tục sử dụng phương pháp radio-tracking không chỉ để xác định diện tích sinh cảnh sống, tập tính di chuyển của các cá thể rùa mà còn là một cơ hội cho giáo dục nâng cao nhận thức về bảo tồn rùa tại các trường học, cán bộ Chi cục Kiểm lâm và cộng đồng địa phương về sinh thái các loài rùa.

Bạn có thể hỗ trợ bằng cách

Do các thể rùa bị bắt cần phải đủ lớn để gắn thiết bị phát sóng vô tuyến, ATP rất cảm kích nếu bạn có thể tài trợ các thiết bị phát tín hiệu cũ (có trọng lượng 10 g hoặc nhỏ hơn) cho nghiên cứu. Vui lòng xem thông tin liên hệ bên dưới.

Thông cáo báo chí: Grover Brown – ATP

Ngày: 05/03/2013

Chúng tôi xin trân trọng cảm ơn Chi cục Kiểm lâm tỉnh Quảng Ngãi vì những đóng góp cho công cuộc bảo tồn tại địa bàn tỉnh. Chúng tôi cũng xin gửi lời cảm ơn đến Quỹ Bảo tồn toàn cầu Disney, Quỹ đối tác các hệ sinh thái trọng yếu (CEPF), tổ chức Birdlife International đã tài trợ cho hoạt động đào tạo, tập huấn.

Để biết thêm chi tiết, vui lòng liên hệ:

Chương trình bảo tồn rùa châu Á - Tổ chức Indo-Myanmar Conservation

Hòm thư 46

Phòng 1806 CT1, tòa nhà Bắc Hà C14, phố Tố Hữu, quận Nam Từ Liêm, Hà Nội

Điện thoại: +84 (0) 4 7302 8389

Email: info@asianturtleprogram.org

Website: www.asianturtleprogram.org

Facebook: www.facebook.com/AsianTurtleProgram

Một cá thể *Mauremys sinensis* bị bắt trong đợt đặt bẫy bởi ATP và trở thành đối tượng nghiên cứu. Ảnh: Nguyễn Thành Luân – ATP.

Việc theo dõi tín hiệu vô tuyến thường gặp khó khăn tại khu vực bụi rậm – nơi ẩn nấp tuyệt vời của rùa. Ảnh: Tim McCormack – ATP.

Một khu vực sinh thái ngập nước đặc trưng tại huyện Bình Sơn – nơi nhóm nghiên cứu đang theo dõi vị trí của cá thể *Mauremys sinensis*. Ảnh: Tim McCormack - ATP

